

גידה הגהיבל

לע"ג הטורה של מורנו ורבינו עטר הגה"צ מרן רבי משה יעקב ווייס בן הגה"ק רבי אברהם צבי זצ"ל גלב"ע ח"י בטבת תשע"ב

זמני כניסת ויציאת השבת

דה"ג	מוצ"ש	ר"ת
5:28	6:28	7:04
5:13	6:26	7:06
ב"ב		ירושלים

יו"ל ע"י בית המדרש הגדול "היכל אברהם צבי" נוה אחיעזר

בנשיאות מורנו הגאון רבי יצחק ישעי' ווייס שליט"א גאב"ד נוה אחיעזר

רח' נחשוני 3 (מאחורי בירנבוים 7-9), נוה אחיעזר בני ברק

עש"ק פרשת תשא י"ט באדר תשע"ז, גליון מס' 376

חידות לפרשת השבוע

- מצא תיבה בפרשה: את מה שנחמישים תקרא בפרשתנו הוא בתרגום מרהה.
- לפרשת פרה ביום השלישי ויום השביעי קח את אשר בטהרות השביעי העשוי מאשר בטהרות הרביעי.

נושא הלכתי לפרשת השבוע

משיעוריו של הגאון רבי יצחק ישעי' ווייס שליט"א

גאב"ד נוה אחיעזר – בני ברק

הדברים נכתבו להגדיל תורה ולהאדירה, ולא להלכה למעשה

ריפוי והצלה באמצעות עבודה זרה

[שמות לג, ה] **וַיֵּרָא אֶהָרָן וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ לְפָנָיו.** וברש"י: ומדרשו בויקרא רבה (צו, ג) דברים הרבה ראה אהרן, ראה חור בן אחותו, שהיה מוכיחם והרגוהו, וזהו ויבן מזבח לפניו, ויבן מזבוח לפניו. ועוד ראה ואמר מוטב שיתלה בי הסירחון ולא בהם.

שאלה: האם מותר להתרפא על ידי מרפא פלאי, כדוגמת כומר שהיה במנילה שבפילינים, שהעידו אלפים שהיה עושה ניתוחים בלי סכין באצבעותיו היחפים, וריפא אנשים לאלפים בלא סמי רפואה. ואחר הניתוח חיבר את החתך בהעברת אצבעותיו על מקום החתך, והחתך אינו ניכר אפי' שריטה אחת. ואין ידוע אם השתמש בשמות ע"ז או בכישוף, ולא דיבר אל החולה משום אמונה רק שצריך להאמין בא-לקים שרופא נאמן הוא'.

מעשה אהרן נדרש לגנאי או לשבח

במסכת סנהדרין (ה, א) הובא דרש כעין שהביא רש"י מהמדרש, כדי לבאר פסוק מסויים, וז"ל הגמ': אמר רבי תנחום בר חנילאי, לא נאמר מקרא זה אלא כנגד מעשה העגל, שנאמר וירא אהרן ויבן מזבח לפניו, מה ראה, אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר, ראה חור שזבוח לפניו, אמר אי לא שמענא להו, השתא עבדו לי כדעבדו בחור, ומיקיים בי אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא (איכה ב, כ), ולא הויה להו תקנתא לעולם. מוטב דליעבדו לעגל, אפשר הויה להו תקנתא בתשובה. ונחלקו רש"י ותוס' בסנהדרין שם, לאיזה מהפסוקים שהביאה הגמרא לפני כן כיוון רבי תנחום ב"ח באמרו 'לא נאמר מקרא זה, רש"י פירש שהכוונה לפסוק (תהלים י, ג) וּבִצְעַ בְּרַךְ נֶאֱפָץ ה', שהובא בגמרא לעיל לענין פשרה, ודורשו רבי תנחום לגנאי על אהרן, על שעשה פשרה בינו לבין עצמו, והתיר לעצמו לעשות להם העגל. ואילו התוס' (ד"ה כנגד) פירשו שרבי תנחום כיוון לפסוק (מלאכי ב, ו) תוֹרַת אֱמֶת הִיְתָה בְּפִיהוּ וגו'

בְּשֵׁלוֹם וּבְמִישׁוֹר הֶלֶךְ אֶתִי וְרַבִּים הִשִּׁיב מַעֲוֹן, ודורשו לשבח, שהשיב רבים מעון על ידי מעשהו, שיהא להם תקנה בתשובה. ובספר אור לישירים (מהגרא"י זאבי זצ"ל אב"ד חברון, בעל אורים גדולים. אימיר תקכ"ג) תמה על רש"י, שמאחר שהמאמר 'לא נאמר מקרא זה אלא כנגד מעשה העגל' הוא שקול, וניתן לפרשו לגנאי ולשבח, למה רש"י דורשו לגנאי כשאפשר לדורשו לשבח כפירוש התוס'.

אהרן לא מסר נפשו על מעשה העגל

וכתב האור לישירים לתרץ, על פי מה שחקר מדוע לא מסר אהרן עצמו להריגה כמו חור. ואף לדברי ר' תנחום שאהרן עשה כדי להציל ישראל, וכי אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חברך, מאחר שהם פושעים בנפשותם, כאשר כתבו התוס' בפ"ק דשבת (ד, א ד"ה וכו' אומרים) שכשפשע

אין אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חברך. ואין לומר רבים שאני, כמו שכתבו התוס' (גיטין

לה, א ד"ה כל) גבי רבי אליעזר ששחרר עבדו. שלא מצאנו שהותר

אלא ברבים שלא גרמו לחטא, כציבור אצל רבי אלעזר, ולא בחטאים האלה בנפשותם, מבקשי העגל.

חיוב מסירות נפש ברפואה ע"י עבודה זרה

וביאר האור לישירים, על פי מה שאמרו בפסחים

1. שאלה זו נשאלה לגדולי הדור הקודם לפני למעלה מארבעים שנה, ובירחון אור תורה (סג, סיון תשל"ג) פורסמה פניית הגה"ח רבי מאיר כ"ץ שליט"א [כיום ראש מכון 'יד רמה' וראש כולל ש"ס בחיפה], וי"ח מכתבים שקיבל מחכמי ישראל פורסמו בספרו 'תשובות הפוסקים' (לא). וחכם עדיף מנביא הגה"צ רבי רפאל בלוס זצ"ל כתב (ברכות שמים ב, י"ד מב. הובא בתשובות הפוסקים שם, ז): פשוט וברור שאין להתרפאות ממנו. אולם בעיני ברור, שכל הרעע אודותיו רק כח הדמיון של שוטים, והכל שקר וכזב, ולא לימים הרבה יתגלה האמת, ורוח הטומאה יעבור מן הארץ, עכ"ל. ואכן כך כתב לי הגה"ח הנ"ל: רופא כומר זה, שהתפרסם אז ברחבי העולם, שמו היה טוני אגאפואה (Agpaou Tony), פעל בשיטת "psychic surgery" [=הניתוח הנפשי], שהיא שיטת נזילות רפואית שנפוצה בפיליפינים. אלפי אנשים נהרו אל הרופא הנ"ל. מרבית הרבנים אסרו להתרפא אצלו. ואחדים התירו במקום פקוח נפש. וידוע שאחד מגדולי האדמו"רים זצ"ל שלח אליו כמה חולים. ונתווכח עמו אממ"ר הג"ר אהרן אריה כ"ץ זצ"ל – בשנת תשכ"ח נעצר בדטרויט והואשם בהונאה, והוכח שהוא נוכל, שהיה מורה קטשופ באומנות ורזיות של קוסם, והיה אומר שזה הדם שכביכול יצא. כמו"כ היה מוציא מתחת ידיו עצם של תרנגולת, והיה אומר שזה כביכול היה בראש של הבן אדם, וכך הצילו. במהלך המשפט נמלט חזרה לארצו פיליפינים. והמשיך בתעלולי הריפוי שלו לאלפים שנתפתו בנכליו. אולם כשחלה בעצמו, וכן ילדו, בחר להגיע לארה"ב להרפא ברפואה רגילה, מת בתשמ"ב בגיל 44.

משנכנס אדר מרבין בשמחה

מוסדות "תפארת יצחק" ספינקא
מי"ש ב"ק מרן אימיר"ר
הרה"ק ר' יצחק אייזיק ווייס זצוק"ל מספינקא
רח' יצחק מאיר הכהן 6 בני ברק

הזמנה של מצווה

בשיר וקול תורה נברך לחשיית
שהחינו וקיסמו וזגיענו ליום שמחתנו
הנגנו לחזקון בזה את ירדינו ואנ"ש שיח"י
להשתתף בשמחת

הכנסת ספר תורה

אשר נכתב ונתרם לכבודו של תורה
לפאר ולדומם בית ד'י
לכית מודרשניו "תפארת יצחק" ספינקא
שתתקיים א"ה ברוב פאר וזחד

ביום שלישי כ"ג באדר

להיכל בית מודרשני
רח' יצחק מאיר הכהן 6 בני ברק
כתיבת דארותיות בבית האדמו"ר שליט"א
רח' האדמו"ר מנר 14 / ב'ב, בשעה 5:30
התחלום לכבודו של תורה
תצא בקול דינה והמון חונג בשעה 6:30 בערב
בברכת התורה

לתוס' אין חיוב למסור נפשו על לאוין של ע"ז

המורם מכל האמור הוא, שנחלקו התוס' והר"ן אם חייב למסור עצמו על לאוין של עבודה זרה, לסברת התוס' ז"ל אינו חייב למסור עצמו כי אם מדרבנן במקום שיש לחוש שיטעו אחרי העבודה זרה, כגון שמקפיד דווקא על אשרה, ולולי זה מותר, אף שנהנה מעבודה זרה, דוחי בהם קרינן ביה. ולסברא זאת הסכימו רוב הפוסקים ז"ל, [והיא הדעה הראשונה בשו"ע (י"ד קנה, ב), וכתב הש"ך שכן הסכימו הפוסקים].

לר"ן חייב למסור נפשו על לאוין של ע"ז

אך לסברת הר"ן ז"ל, כל הלאוין הקשורים בעבודה זרה נחשבים כעבודה זרה, וחייב למסור עצמו מן התורה, [והיא דעת היש אומרים בשו"ע שם], וכן הוא סברת הרמב"ם ז"ל בה' יסודי התורה למדקדק ומעיין בהם. וכן משמע דסבר הר"ף ז"ל, מדהביא בהלכות ההיא דר' יוחנן סתמא ולא חילק בין היכא דקפיד להיכא דלא קפיד, כמו שחילקו התוס'. ואפשר שזו היא שיטת רש"י ז"ל. ולכך בענין אהרן דורשו לגנאי, שהיה לו למסור עצמו ולא יעבור. וזו היא סברת חור שמסר עצמו.

אהרן לא מסר נפשו לפני משורת הדין, בשביל ישראל

אמנם אהרן רוח אחרת היתה אתו, כשיטת התוס', שכיון שאין במעשהו אלא לאו בלבד, אינו חייב למסור עצמו, ואף שרצה אהרן קדוש ה' למסור עצמו ממידת חסידות, וכמו שכתב הנימוקי יוסף (סנהדרין סוף פ"ח) דאם הוא אדם גדול וחסיד ורואה שהדור פרוץ בכך רשאי לקדש את השם. אלא שירא שלא יתקיים קרא אם יהרג במקדש וכו', ולכך לא עשה לפני משורת הדין, כיון שמן הדין אינו חייב. ולכן התוס' דורשים אותו לשבח, דאזלי לשיטתם דמן הדין אינו חייב למסור עצמו על לאוין הנלווין לאיסור עבודה זרה, ושבקייה חסידותיה מיראתו שלא יתקיים בהם אם יהרג וכו'. - ובזה יומתק לחכי קרא דדריש לשבח אהרן, 'תורת אמת היתה בפיהו', במה שסבר שאינו חייב למסור עצמו בלאוי עבודה זרה. וא"ת מתורת חסידות היה לו למסור עצמו ולמה שבקיה לחסידותיה ועמד על דין תורה. לזה פירש קרא ואמר 'בשלום ובמישור הלך אתי', להיות כי 'רבים השיב מעון', כדי שיהיה להם תקנה בתשובה, כמאמר התוס'. - עד כאן דברי האור לישירים, ודפח"ח.

המדרש משבח את אהרן על מעשהו

ולפי דבריו יש להסביר מדוע הביא רש"י בפרשתנו את הדרשה מויקרא רבה, ולא הביא את דברי רבי תנחום בגמרא. כיון שלשיטת רש"י על כרחך דורש רבי תנחום את מעשהו של אהרן לגנאי כמאן, בחר רש"י להביא את דברי המדרש המשבח את אהרן על מעשהו, שמביא רק את גודל האונס שנאנס אהרן, ושכל כוונתו היתה לדחות הזמן עד שיבוא משה, ואת מסירות נפשו בעד ישראל, שקיבל על עצמו החטא, כדי שיתלה הסרחון בו ולא בישראל.

אין מתרפאין מכומר שמזכיר שם אלילים

ועתה נדבר מעט בנדון שאלתנו. בשו"ת דבר שמואל (למהר"ש אבוהב, שנט) כתב: עם כי לענין דין הדרישה במכשפים ודרכי האמורי במקום ספק סכנת נפשות יש מן הפוסקים דנין להקל וכו', מיהו היכא שמתעסקים בדרכי ההשבעות והזכרת שמות העצבים ואלילין, לא מצינו חולק לדברי הטור (י"ד קנה) וכו', שאסרו מטעם הכלל הגדול המסור בדיניו בכל מתרפאין בסכנת נפשות חוץ מע"ז וכו' ואביזוריהו, שעליהו נאמר יהרג ואל יעבור וכו', וכל הגלחים והכומרים בזמן הזה כמינים הם חשובים לדון סתמן כפירושן דודאי מזכירין שם ע"ז, ורופאי אליל כולם וכו', לא יועילו ולא יצילו כי תוהו המה וכו', הרחק מעליה דרכך, זו מינות. וכדאי הוא זכות ההרחקה הזאת לכוונת קדושת שם שמים ואחדותו, לבטל כל המאורעות הקשים מעל החולה הנזכר. כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו ואנחנו בשם א-להינו נזכיר, ובתפילתנו אליו נעתי, יעלה לו רפואה שלמה בקרוב, עכ"ל.

אין מתרפאין מגוי שמזכיר שם אלילים

ועתה נביא מעט מדברי פוסקי דורנו בנידון שאלתנו. בשו"ת בצל החכמה (ג, לט. והובא בתשובות הפוסקים לא, ט) האריך בשאלה, ופתח בדברי השו"ע (י"ד קנה, א) כל מכה וחולי שיש בהם סכנה וכו' אין מתרפאים מגוי

(כה, א) א"ר יעקב א"ר יוחנן בכל מתרפאין במקום סכנה חוץ מעצי אשרה, דתניא רבי אליעזר אומר אם נאמר בכל נפשך (דברים ו, ה) למה נאמר בכל מאדך וכו'. והביא הר"ן בשם התוס' (בתוס' שלפנינו רק תחילת הענין, אך כעין זה בתוס' הר"ש משאנץ ובתוס' הרא"ש ד"ה חוץ) דמירי כגון שאינו יכול להתרפא בעץ אחר ואפילו ממינו, שהרפואה ע"י שדים או דבר אחר, משום דילמא אתי למטעי בתר עבודה זרה, דומיא דאמרינן בעבודה זרה (כו, ב) גבי בן דמא שנשכו נחש ובא יעקב איש כפר סכניא לרפאותו ולא הניחו ר' ישמעאל משום דשאני מינות דמשכא. ואפילו הכי נאמר שם שר' אבהו נתן לו יעקב מינאה סם במשקהו ורפאהו. ולפיכך צריכים אנו לומר שיעקב סכניא רצה לרפאות את בן דמא בשם עבודה זרה, וכן מפורש בירושלמי שבת (סוף פ"ד), שרצה ללחוש לו את שם ישו הנוצרי, אבל ע"י סמים שרי. וזו הכוונה כאן שאין מתרפאין בעצי אשרה, שאומר לו שאילן אחר מאותו המין לא יועילנו אלא אשרה, ולכן יש לחוש שיבואו לטעות אחר העבודה זרה ולאמשוכי בתרא. ומסיק הר"ן שבירושלמי עבודה זרה (פ"ב, ב) לא משמע הכי, שאמרו שאפי' אמר לו הבא עלים סתם והביא לו עצי אשרה, ימות ואל יתרפא בהם. שמע מיניה שהטעם אינו משום שיבואו להמשך אחרי העבודה זרה, אלא משום שהוא עובר על לאו דלא ידבק בידך (דברים יג, יח), ואע"ג שאינו אלא לאו של עבודה זרה, הרי הוא כעבודה זרה ממש, ואף בו יש חיוב יהרג ואל יעבור וכו', עכ"ד הר"ן.

שיטת התוס' שהריפוי אסור מדרבנן ובמקום שיטעו

הרי ששיטת התוס' שבלאו עבודה זרה אינו חייב למסור עצמו אלא מדרבנן, ורק כשמזכיר לו שם עבודה זרה, שיש לחוש שיטעו אחריו. ואף שרבי יוחנן דרש מקרא דובכל נפשך שאין מתרפאין בעצי אשרה, ונראה שהוא מדאורייתא, צריך לומר שהתוס' דעתן שלא על איסור הרפואה בעצי אשרה קאמר, שהוא מדרבנן, אלא על מה שהחמירו בעבודה זרה יותר משאר איסורי הנאה, הואיל והיא חמורה יותר משאר איסורין, החמירו בלאוין שבה במקום שיש לחוש שיטעו אחריה, וכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון. וכן מוכח מהירושלמי הנ"ל (שבת פ"ד ה"ד) שלא הניחו רבי ישמעאל לבן דמא להתרפאות בשם עבודה זרה ונפטר בן דמא, ואר"י אשריך בן דמא שיצאת בשלום מן העולם ולא פרצת גדרן של חכמים, אף שהיה עובר על לאו דלא ישמע על פיך, דמשום כך למדו התוס' מעובדא זו דאין מתרפאין מעצי אשרה, ובכל זאת אמר עליו 'לא פרצת גדרן של חכמים', דמן התורה באמת מותר במקום סכנה אלא דגדר גדרו חכמים דלא ליתי לאמשוכי אבתרא.

שיטת הר"ן שהריפוי אסור מדאורייתא ולא משום גדר

אלא שלשיטת הר"ן עדיין צריך טעם למה אמר 'גדרן של חכמים', ולא אמר 'דאורייתא דכתיב לא ישמע על פיך'. והיה נראה לומר דמעשה דבן דמא היה בצנעה, ולרבי ישמעאל לא הוזהרנו בקידוש ה' רק בפרהסיא, ואתו רבנן וגזרו אפי' בצנעה. לכך אמר רבי ישמעאל בלשון זה, לשיטתו, אמנם לדין הוא מן התורה, וחייב למסור עצמו כפי סברת הר"ן. אך הר"ן כתב שם בעבודה זרה במעשה דרבי ישמעאל עם בן דמא, שהקשה הש"ס מקרא דוחי בהם, ותירצו כאן בצניעה כאן בפרהסיא, וכתב הר"ן על זה כלומר מפני שיש חלול ה' בדבר, שהקול יוצא ולמדן ממנו לזלול בקדושת ה'. הרי שמעשה בן דמא היה בפרהסיא. וקשה כנ"ל, למה אמר רבי ישמעאל 'גדרן של חכמים'. ולגמ' דילן אתי שפיר, שלא הביאו שרצה לרפאותו בשם עבודה זרה, לכך הוא רק פורץ גדר, אמנם לירושלמי שאמר שרצה לרפאותו בשם עבודה זרה, קשה שהרי הוא איסור דאורייתא משום לאו דלא ישמע על פיך. אמנם אמיתות הענין היא, שהגורם לאחרים להזכיר שם עבודה זרה, אינו עובר בלאו, ורק מדרשה נלמד, וכן כתב הרמב"ם ז"ל דאינו לוקה, ולכך קרי ליה גדרן של חכמים, וזה פשוט ומוסכם. אלא שהתוס' למדו שכשם שרבי ישמעאל לא הניח להתרפאות משום מינות דמשכא, אף כאן מדרבנן אין מתרפאין בעצי אשרה, שלא יטעו אחריה, ואף שיש לאו גמור, הם סוברים שבלאו עבודה זרה אין אנו מחויבים מן התורה למסור עצמנו לסכנה. אמנם להר"ן ז"ל הא כדאיתיה והא כדאיתיה, כשיש לאו גמור החיוב מן התורה, וכשאין לאו אסור מדרבנן, וזה פשוט.

רפואה שאינה טבעית ע"י גוי כשאינו מזכיר שם ע"ז

אולם מדברי האגודה (ע"ז פ"ב, יח) המתיר בידוע בודאי שאין בלחש שם ע"ז, להתרפאות מן המינים, וכן מוכח מדברי השו"ע שפסק שגם במין שמרפאהו בלחש, רק בסתמא אסור, משמע שאם אומר בפירוש שאינו מזכיר שם ע"ז מותר להתרפאות ממנו. והרי לחש ג"כ אינו רפואה טבעית, ואפ"ה מותר. ומכש"כ כשאינו מזכיר שום לחש דודאי שאינו מזכיר שם ע"ז דמותר. וכן נראה, שהרי בכל מקום שהחמירו חז"ל לאסור במין יותר מבשאר גוי, מטעמא דמינות משכא ושמא ימשך אחריו, היינו דחששו שמא ימשך למינות ע"י דיבורו של המין, אבל כשאינו מזכיר שם ע"ז לא מצינו בשום מקום שחששו חכמים לשמא ימשך למינות ע"י מעשיו של המין בעניני דעלמא שאינו בענין ע"ז שלו. שהרי מותר להתרפאות מהם ע"י סם ואפי" ע"י לחש כשבודאי אינו מזכיר שם ע"ז, לכן גם כשירפאהו ע"י פעולה או דבר שאינו מרפא בדרך הטבע יתלו הדברים באיזה צד כישוף שענינו בעצם מעשה שלא כדרך הטבע, וכמו שאמרו בכשפים שמכחישים פמליא של מעלה ועיי' מזה בספר החינוך (מצוה ס"ב) באורך. וכבר כתב תרומת הדשן (פסקים יז) שאין איסור לחולה לשאול במכשפים ובקוסמים, רק משום תמים תהי'. ובשו"ת מהרש"ל (א) שמביא דברי הרמב"ם והרמב"ן, וחולק על התרוה"ד ודעתו דאיסור גמור הוא. ואמנם כ"ז בנוגע לחולה שאין בו סכנה, אבל יש בו סכנה גם המהרש"ל מודה להתיר כמפורש בדבריו שם.

הבצל החכמה מצדד להתיר ריפוי ע"י הכומר הנ"ל

עד כאן דברי הבצל החכמה, ומסקנתו שגם אם הרופא הוא מין מותר להתרפאות ממנו במקום סכנת נפשות, כשאינו מזכיר בשעה שמטפל בו שום לחש. דע"י מעשה המין בלבד לא מצינו שחששו חז"ל לשמא ימשך אחריו. וכן אותו כומר, רופא שעושה בהעברת אצבעות ידיו בלבד בלי אומר ודברים, מותר להתרפאות ממנו, דהו"ל כמעשה כשפים שמותר להתרפאות בה בחולה שיש בו סכנה גם ע"י מין. אך אם הכומר אומר שצריך להאמין באלקים שרופא נאמן הוא, בזה נראה שאם הוא אומר כן בשעה שהוא מטפל בחולה, אז אסור להתרפאות ממנו אפי" בחולה שיש בו סכנה. [אבל מצדד להתיר במקום פיקוח נפש, לדעות הפוסקים שהמינים = נוצרים] בזמנינו אין דינם כמינים שבימי חז"ל].

המנחת יצחק אוסר בהחלט להתרפאות ע"י הכומר הנ"ל

אולם בשו"ת מנחת יצחק (ו, פ. הובא שם, שם, ב) האריך ומסקנתו 'להתרפאות מכומר שלא בדרך הטבע, הכל מודים דאסור אפילו בסכנת נפשות. ובסתם גוי צריך עיון גדול למעשה, ויש להתיישב הרבה בהגיע לתור הלכה למעשה. וסיים בלשון הערוך השלחן (או"ח שא, פ) 'זהדבר הברור בזה, תמים תהי' עם ד"א, ואין להשתמש אלא ברופאים מומחים ובתפילה לד' ובצדקה שזה ודאי מועיל. - בסיום תשובתו מודיע המנחת יצחק שהרה"ג ר' מאיר כ"ץ צרף מכתב מהכומר הרופא הנ"ל, והכותרת היא 'הכנסיה הרוחנית של מדע' וכתב במכתבו "שהוא אך אמצעי של האדון, ורואים בו הכח של האדון", ושחלק מהרפואה היא מהאמונה שבלבם אל "האדון", וכשהדבר נוגע לסכנה ופיקוח נפש, רפואתו הוא על ריפוי הסדר רוחני, דהיינו שצריך ליתן להם חלקי עצות האיך לנהוג ברפואה הנ"ל. וברור שכוון לאותו האישי ימ"ש. שהרפוי ע"י אמונה, הוא ענין של אמונה באותו האישי ימ"ש. ומסיים 'כמה גדולים דברי החכמים דאסור להתרפאות מכומר בשלא כדרך הטבע אפילו בפיקוח נפש, דכל מעשיהם לע"ז כנ"ל'.

השבט הלוי נוטה לאסור, אך אינו מכריע

גם בשו"ת שבט הלוי (ג, קז. הובא שם, שם, ה) העלה שכיון שבמין האדוק כגלה אם מרפא בלחש, אין האיסור הריפוי משום אבירייהו דע"ז גופא, אלא משום דילמא אתי לאמשוכי אבתרייהו, ולכן לא אסור רק אם ידוע שמזכיר לחש, א"כ הי' מקום להקל במקום דאין גללים לדבר שמזכיר לחש בכלל. כעין ספק ספקא, ספק ע"י לחש, וספק אם מזכיר שם ע"ז, וכיון דעיקר האיסור משום דאתי לאמשוכי אחריהם, ככהאי גוונא לא שייך כיון דאין לתלות בשם ע"ז, ובפרט דנתוסף עוד ספק כשוף שיש מתירין וכו'. אלא שכיון שכל גישתו לחולה בלתי טבעית, אף שלא ידוע

שאינו מומחה לרבים וכו', אבל אם בא לרפאותו בלחש מותר, והוא שלא ידע שמזכיר שם אלילים, אבל אם יודע שמזכיר שם אלילים אסור אפי" אם יודע שודאי ימות. ואם הוא אפיקורוס אפי' סתם לחש אסור שודאי מזכיר שם אלילים עכ"ל. שמוכח דדוקא בבא לרפאותו בלחש מחלקינן בין סתם גוי ובין אפיקורוס שהוא מין, אבל אם בא לרפאותו שלא ע"י לחש, מין ושאר גויים שווין. דכל שהוא מומחה לרבים מותר להתרפאות אפי' ממין, ובשאינו מומחה לרבים אסור אפי' משאר גוי. ואם בא לרפאותו ע"י סם ומזכיר גם לחש, הוכיח מהריטב"א (ע"ז כ"ז: ד"ה לא) דדינו כמרפאהו ע"י לחש בלבד, ואסור במין אפי' בסתם לחש.

מתרפאין מגוי שלוחש ואומר שאינו מזכיר שם ע"ז

אבל במין ומרפאהו בלחש, כשהמין אומר בפירוש שאינו מזכיר שם ע"ז, מותר להתרפאות ממנו, דלו יהא שהוא משקר והוא מזכיר שם ע"ז, מ"מ מה בכך, הרי ישראל החולה אינו נהנה מע"ז כלום, שהוא הבל ואין בו מועיל. אלא שמ"מ חששו חז"ל שמא כשיראה שנתרפא, ימשך ח"ו דעתו אחר הע"ז, ויטעה לומר שיש בו ממש ומרפא. אבל כשהמין עצמו אומר שאינו מרפאהו בשם ע"ז, גם אם הוא משקר, אין לחוש שימשך הישראל אחריו, כיון שהוא אומר שאינו מרפא בשם ע"ז.

רפואה מגוי שמזכיר שם השם

וכשמזכיר לחש ואינו מזכיר בו שם ע"ז, אבל מזכיר בו שם ה', נראה דאסור להתרפאות ממנו, דכיון שהוא מין ואדוק בע"ז, מסתבר דכי קא מזכיר שם ה', על ע"ז שלו הוא מתכוון. והביא ראייה מהא דקתני (ברכות נא, ב) ועונין אמן אחר ישראל המברך ואין עונין אמן אחר כותי המברך, עד שישמע כל הברכה כולה. וכתבו תלמידי רבינו יונה, שאין עונין אחר כותי המברך עד שישמע כל הברכה, פירוש כשאינו שומע אלא הזכרת השם בלבד אין לו לענות אמן, דשמא כוונתו לע"ז. אבל כששומע כל הברכה עונה אחריו אמן דמוכחא מילתא שאין כוונתו לע"ז כיון שאומר הברכה. וי"א דדוקא על כותי עונין אמן כששומע כל הברכה, אבל אחר הגוי אין עונין אמן כלל, 'דודאי אינו מתכוון אלא לע"ז וכו'. ונראה למורי הרב נר"ו שאפי' אחר הגוי עונין אמן כיון ששומע כל הברכה מפיו, שמאחר שאנו שומעין שמברך על הדבר להשם, אעפ"י שהוא אינו יודע מהו השם, שהוא חושב שהע"ז הוא הבורא, אפ"ה כיון שכוונתו לשם, ואנו שומעין כל הברכה מפיו עונין אמן אחריו וכו' עכ"ל הרבינו יונה. וכפ"י השני כ' גם הרא"ש (שם ח, ה) בקצרה ע"ש. מבואר לשני הפירושים שגוי כשמזכיר שם ה', אמרינן דודאי לע"ז נתכוון, ורק כשגומר כל נוסח הברכה פליגי. אולם הטור (או"ח רטו) כ', וגוי עונין אחריו אעפ"י שלא שמע כל הברכה וכו' לפי שאין דרך הגוי לכיון השם לע"ז וכו' עכ"ל ע"ש. - אם כן גם כשלוחש את השם לרפואה להטור יש להתיר.

רפואה מכומר שמזכיר שם השם

אך כל זה בגוי סתם, אבל במין שכל מחשבתו לע"ז, מבואר ברמב"ם (ברכות א, יג) ובטור ושו"ע (או"ח רטו, ב) דאפיקורוס אין עונין אחריו אמן. ועיי' בשו"ע הרב (שם סעי' ב) שכ' בנכרי שאין עונין אחריו אמן א"כ שמע כל הברכה מפיו ואילו במין כ', אבל אחר מין דהיינו האדוק לע"ז אסור לענות אמן אפי' שמעו כל הברכה מפיו ע"ש. הרי דמין שהזכיר שם ה', תלינן דלע"ז מתכוון אפי' כשבירך בנוסח הברכה שתקנו לנו חז"ל, וא"כ מכש"כ כשמזכיר שם ה' בתוך דברי עצמו, דאמרינן דלשם ע"ז נתכוון. - וכן בנד"ד כשמזכיר הכומר, שהוא בחזקת מין, בלחש שלו שם ה'. אסור להתרפאות ממנו דודאי לע"ז שלו נתכוון.

רפואה שאינה טבעית ע"י גוי שמזכיר שם השם

כאשר אינו מזכיר שום לחש וגם אינו משתמש בסם, אלא עושה מעשים שאי אפשר ליחס להם רפואה בדרך הטבע, נראה מדברי המאירי (ע"ז כז, ב) לאסור. שכ', כל שמרפא דרך לחישה בשם ע"ז או כוכב או אליל או שדים למאמינים במציאותם וכיוצא באלו אסור אף בודאי מת וכו', הא כל שבדרך 'רפואה טבעית', אעפ"י שהרופא ידוע שהוא מכת המינים מתרפאין מהם, שהרי אמרו ר"א איתסי ממינאי וכו' עכ"ל. הרי רק בדרך רפואה טבעית מותר. ונראה טעמו דבזה יתלו שהסם מרפא ולא הע"ז וכמש"כ הריטב"א הנ"ל, משא"כ במרפא שלא על דרך הטבע יתלו בע"ז, ויש לחוש שימשכו אחריו.

שמזכיר לחש, מ"מ זה ידוע שאינו עושה פעולות רפואה הרגילות, עד שלדברי מעכ"ת עושה נתוחים ומעביר רושם הניתוחים באצבעותיו. א"כ יש דברים בגו שעובד עם כחות על טבעים וכיון שהוא מין גלח, יש לחוש לכחות ע"ז ושמות הטומאה. אולם לא הכריע לאיסור, כיון שלא ידוע שמזכיר לחש בכלל, ולכן אם נתברר שאינו מזכיר לחש כלל, אינו מכריע לא איסור ולא היתר. ובכל אופן טוב שלא ללכת אחרי דברים כאלה. - אולם לפי המובא לעיל ממכתב הכומר, ברור שאף השבט הלוי כריע לאיסור.

הקהילות יעקב אוסר אף במקום פיקוח נפש

והגר"י קנייבסקי זצ"ל (קריינא דאיגרתא א.צ. הובא שם, שם, א.) כתב דאף שכתבו התוס' (ע"ז כו, ב ד"ה שאני) דכשהרופא אומר שצריך דוקא עצי

אשירה אז אסור, אבל אם אומר שצריך עלים או עצים סתם, ואינו מוצא אלא מאשרה מותר להתרפא מהם, כיון שאינו מייחד שהרפואה הוא משום שהוא מעבודה זרה. מ"מ כשאינו מרפא על דרך רפואה טבעית, רק לפי דרכו ע"י משמושים כו', הרי הוי כאילו אומר מפורש דדוקא ע"י גוי כומר זה יתרפא ולא ע"י אחר, וכל כהאי גוונא ודאי אסור וממילא גם בנדון שלפנינו דאיכא טובא משום דמשכא, ודאי אסור אפילו במקום פיקוח נפש. וכבר הביא מע"כ שכהאי גוונא אסור בתשובת דבר שמואל למהר"ש אבוהב ז"ל (שנט) המובא בפתחי תשובה (י"ד קנה, ח.) ויעיין עוד בחתם סופר (י"ד עו, ד"ה יש בזה עוד וכו'), שאוסר בכהאי גוונא.

זיו ההיכל - פקודת משה

ממרוך רבינו הגה"צ גאב"ד נוה אחיעזר זצ"ל

בפרשתן שמפרש דברי הפסיקתא, אמר הקב"ה למשה, כל מה שאתה יכול לרומם את האומה הזאת רוממה, כאילו לי אתה מרומם, עפ"י דהאזה"ח הקדוש בריש הפרשה, כי החוטא גורם בחטאו כפיפת ראשו, כי בחינת הרע שפלה היא, ובחינת הקדושה היא נשיאת ראש והרמה עכ"ל. ומשה רב"ה כל משך ימי חיותו ה' עוסק תמיד ללמד לישראל התורה ועבודת השי"ת ולהחזירם בתשובה שלימה לפניו ית"ש, וע"כ אמר משה, שמא משמת איני נזכר, שאין לי הכח הזה ללמד ולזכות את ישראל, אכן כתיב ולא ראיתי צדיק נעזב, ופי' רבה"ק ז"ל שאין הצדיק נעזב מדרכו וממדתו, אפי' לאחר הסתלקותו מן העולם עכ"ד, וע"כ השיב לו הקב"ה, כשם שעכשיו אתה עומד וזוקף את ראשך, כך כל זמן שקורין פ' שקלים אתה עומד שם וזוקף את ראשך, עיי"ש דבה"ק והנעמיים.

והנה האדם מורכב מגוף ונשמה, הנשמה שהיא חלק אלקי ממעל שואפת ומושכת אותו למעלה אל בחי' הקדושה שהיא ענין נשיאת ראש והרמה, ואלו הגוף שהוא גשמי עפר מן האדמה מושך אותו אל הענינים הגשמיים וגורם לכפיפת ראשו, וידוע שתאוות הכסף מסמלת את התקשרותו של האדם בענינים הגשמיים והארציים, על כן צוותה התורה לתת מחצית השקל, היינו להדגיש ענין זה שרק מחציתו של האדם היינו החלק של הגוף הארצי צריך הרמה ונשיאת ראש, כי החצי של הנשמה שואפת ממילא למעלה לשרשו. וידוע מה שכותב **הרמב"ם** בה' יסודי התורה, כי מטבע האש לעלות למעלה, לכן אמרה תורה שמחצית השקל, היינו כספו של אדם המסמל את החלק הארצי שלו המושכו כלפי מטה צריך להיות מטבע של אש, היינו שאת החלק הזה צריך למשוך כלפי מעלה, ולתקנו ע"י הרמת ראשו, בבחי' סולם בגימ' ממון, מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, וא"ש בס"ד.

וזה גם הכוונה בדברי חז"ל (ב"ב י' ע"ב), אמר משה להקב"ה במה תרום קרן ישראל, א"ל בכי תשא את ראש, היינו כמו שדרשו את בשרו, את הטפל לבשרו, כך גם כאן הכוונה שהראש ממילא זקוף כלפי מעלה, וע"י שמשוה רבן של ישראל נושא למעלה גם את הגוף הגשמי הנמשך כלפי מטה, ומושך את הגוף שהוא טפל לראש כלפי מעלה ע"י מחצית השקל כנ"ל, אז יתרומם קרן ישראל, וזה שא' במה תרום קרן ישראל, היינו הקצוות שאחרי הראש הנמשכים למטה, בכי תשא את ראש, היינו הגוף הטפל לראש, אם גם אותו תמשיך ותשא כלפי מעלה אז יהיה לנו נשיאות ראש ויתרומם קרן ישראל, אכ"ר.

ויאמר אם נא מצאתי חן בעיניך אד' ילך נא אד' בקרבנו כי עם קשה ערף הוא וכו', ויאמר הנה אנכי כורת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאות וכו', שמר לך את אשר אנכי מצוך היום הנני גורש מפניך את האמרי והכנעני וכו'. ומפרשי התורה מתקשים לבאר את הקשר של הפסוקים שלפנינו, קודם בקש משה רבינו ילך נא אד' בקרבנו, וע"ז ענה לו השי"ת הנה אנכי כורת ברית, ואח"כ שוב אמר לו השי"ת שמר לך, הנני גורש מפניך את האמרי.

ואמרתי לפרש בס"ד עפ"י מ' שפרשתי הפסוקים במלאכי, אהבתי אתכם אמר ה', ואמרתם במה אהבתנו הלוא אח עשו ליעקב נאום ה' ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי ואשים את הריו שממה וכו'. עפ"י ד"ק של בעל **קדושת לוי** בספרו הקדוש בדרושים לפורים בסוף הדרוש, שכותב ליתן טעם על בגדי כהן גדול שהיו של זהב ולא של כהן הדיוט, דיש שני מיני אוהבים, יש אהבה פשוטה שאוהב את חברו ויש שאוהב את חברו אהבה גדולה כל כך, עד שבשביל אהבת חברו הוא מתנמק בכל שונאיו של חברו, כי גדלה אהבתו אליו, עיי"ש דבריו הקדושים.

ולפי"ז פירשתי כוונת הנביא מלאכי שהוא אומר, אהבתי אתכם אמר ה', ואמרתם במה אהבתנו, היינו באיזה מדה של אהבה, אם אהבה גדולה או לא, וע"ז בא הנביא ומוסיף ומפרש, הלוא אח עשו ליעקב ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי ואשים את הריו שממה, שאהבתו של הקב"ה לישראל היא לא רק אהבה פשוטה, אלא אהבה גדולה כל כך שהשי"ת מתנמק בכל שונאיו, ואפילו עשו שהוא אח ליעקב, אבל מאחר והוא שונא שלנו, השי"ת נוקם בו את נקמתנו וישים את הריו שממה, משום שאהבת השי"ת לעמו ישראל היא אהבה גדולה, וא"ש בס"ד.

ועל כן גם כאן אחר חטא העגל אמר קודם השי"ת, כי לא אעלה בקרבך וכו', ואחר כך התפלל משה רב"ה ואמר אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה. שבקש שהשי"ת ימשיך להיות עם ישראל, והמשיך ואמר ובמה ידוע איפוא כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך הלא בלכתך עמנו ונפלינו אנו ועמך מכל העם אשר על פני האדמה, שמשדבע"ה בקש שאהבתו של השי"ת לישראל תהיה גדולה כמו שהיתה קודם העגל, ויפלה אותנו מכל העמים, ולאחר שהשי"ת נתפייס למשה אמר משה שוב אם נא מצאתי חן בעיניך ילך נא אד' בקרבנו וכו', שהשי"ת יחזיר אהבתו אל ישראל עם קדושו, וע"ז ענה לו השי"ת הנה אנכי כורת ברית נגד כל עמך מעשה נפלאות וכו', ובכדי להוכיח כי אהבתו של השי"ת לישראל היא אהבה גדולה, הוסיף ואמר שמר לך אשר אנכי מצוך היום, הנני גורש מפניך את האמרי וכו', היינו שלא רק שהשי"ת אוהב אותנו אהבה פשוטה, כי אם אהבה גדולה עד כדי כך, שהוא נוקם מכל אויבנו ויגרש מפנינו צר ואויב וא"ש.

בגמ' ב"ב, אמר משה להקב"ה, רבש"ע במה תרום קרן ישראל, א"ל בכי תשא את ראש. יל"פ ע"ד הרמז דהנה ראיתי בספר **באר משה** להגה"צ מאז"רוב זצ"ל, שמביא כי רא"ש במילואו ר"ש אל"ף ש"ן הוא בגימ' ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום, עיי"ש. וזה י"ל ששאל משה רב"ה במה תרום קרן ישראל, וענה לו הקב"ה בכי תשא את ראש, אם בני"י ירימו את המצורף והמחובר לתיבת ראש ויהיו בבחי' ואתם הדבקים בה' א חיים כולכם היום, אז תהיה לנו תקומה בב"א, וזה רמז נכון בס"ד.

להסביר ענין מחצית השקל, ודברי רש"י הקדוש כמין מטבע של אש הראה לו הקב"ה למשה וא"ל כזה יתנו. י"ל בס"ד עפ"י דרכו בקודש של מרן **החקל יצחק**

חידה לפרשת השבוע
במגילת אסתר פגשתי את בן דודו של אשכנז רביעי, וכינון קן כפרשת השבוע כרביעי.

מפרון החידות השבועית (תצווה)
והטור הרביעי **תרישי** וגו' (כח, ט). במגילת אסתר **תרישי** מופיע הרביעי מבין שבעת שרי פרס ומדי (ע"י אסתר א, יד), ובפרשת נח **תרישי** בנו של יון שהוא בן דודו של אשכנז (מפורש שם בפסוקים). - יון הוא בן רביעי של יפת.

© כל הזכויות שמורות למחבר

גמ"ח כלי עבודה "אביה" (שיכון ר') טלפון: 052-2149883 - 03-6780673 (שלמה)
רוב כלי העבודה: פטישיון, רתבת, דיסק, מקדוחות, מברגות, קונגו, וכיו"ב
חדש! מכשיר היתוך לקרמיקה! יעוץ וליזוי מקצועי חינם!

גמ"ח מיחם שבת טלפון: 050-4167682 (ניסן)